

Eugen IONESCU

Despre melodramă

Numai catastrofa ne poate revela natura noastră intimă. Valul cotidianului și al prevăzutului ne ascunde pentru noi înșine, ne înșală asupra noastră, pe noi înșine: de aici, necesitatea tragicului și a neprevăzutului, a catastrofei care să rupă, cu o strălucitoare lumină, un val. Viața tragică este o evadare.

Dar această necesitate psihologică și cult al neprevăzutului tragic motivează melodrama și patologicul în artă: anormalul, și nu normalul, este veridic, esențial, etern.

Noi credem în genul obiectiv al melodramei – indiferent de mediocritatea realizărilor artistice-accidente. Nu spiritul melodramei poate fi acuzat de nonvaloare, de mediocritate estetică, ci numai autorii de melodramă: Bérécourt, Bouchardy, Victor Hugo etc. Dar melodrama (și nu drama) este dreapta urmașă a tragediei antice: ea este împlinitoarea modernă a nevoii eterne de miracol și groază.

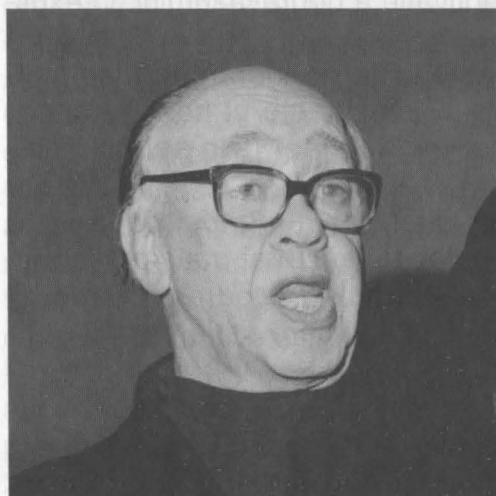
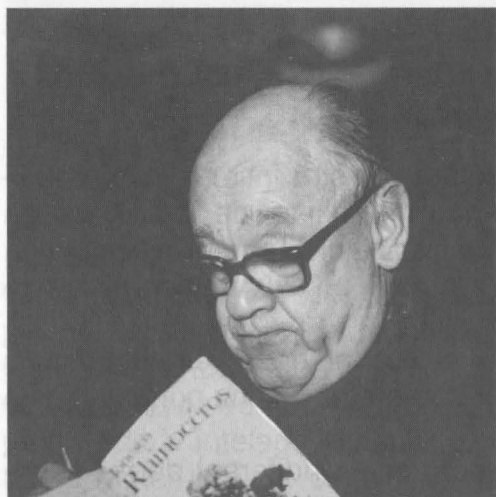
Miracolul a fost înlocuit, modern, de hazard și coincidență. Coincidența echivalează, psihic, miracolul. Melodrama este tentativa de a realiza o estetică a coincidențelor. Coincidența constituie, astfel, principiul originar al oricărei acțiuni, intrigi melodramatice.

Dar noțiunea de coincidență – deși indicând o similară sau identică necesitate psihică – este, totdeodată și o diminuare a noțiunii de miracol – compromisă de știință. La moartea miracolului și a personajului divin sau ocult, invizibil dar important, central – s-a încercat o înlocuire a lui prin coincidență: deoarece trebuia ca știința să explice totul și să alunge misterul – coincidența era, astfel, o explicare și o motivație a neprevăzutului. O explicație și o justificare meschină a acestuia.

Doi factori au determinat căderea estetică a melodramei: mediocritatea, banalizarea miracolului, decăzut în coincidență și hazard; și caracterul popular – precis: democrat – al melodramei (Din spiritul științific).

Miracolul devenit coincidență era, altfel, *a la portée de tout le monde*; și cotidian posibil. Neprevăzutul deveni văzut și quasipalpabil – pentru această mediocritate plebee. Iar autorul de melodramă era și el un om din public, neridicat deasupra publicului și care scria pentru public.

Speculând necesitatea psihologică de minune, de neprevăzut, s-a ajuns la un automatism, la o mecanizare și ordonare a neprevăzutului – minunea mecanică; anulare, deci, a minunii. Prin urmare, lipsa de sens

metafizic a epocii a degradat neprevăzutul, readucându-l la meschina coincidență, cât și specula literară care a mecanizat-o industrial. Compromițând neprevăzutul, miracolul – degradat în coincidență – melodrama s-a compromis pe sine însăși.

Dar credem în reabilitarea melodramei, pentru că nu spiritul a fost ucis, ci forma inferioară, dar accidentală. Groaza și neprevăzutul, veșnice nevoi, vor fi veșnic viabile: cerem anormalul (anormalul moral sau anormalul circumstanțelor exterioare).

Construind melodrama pe fundamentul acestor realități sufletești (tragismul necesar) și ignorând sau anulând scrupulele – științifice și altele – ale unei realități cu totul deosebite, se realizează principiul acesteia.

Melodramaturgii au căutat să împace miraculosul cu pozitivul, și aceasta fu spre paguba amândurora – dar mai cu seamă, în defavoarea artei. S-a confundat, cu alte cuvinte, această realitate subiectivă, morală, imaginativă cu realitatea obiectivă, științifică. S-a încercat o falsă (principl falsă!) trecere a uneia prin cealaltă; o confruntare a lor, un control prin confruntare, și acestea fie din lipsa sentimentului metafizic – melodrama este doar un fruct pur al secolului XIX – fie din întinarea sau rușinea acestuia.

Dar cele două realități pot via paralele, independente, fiecare tot atât de necesară, de adevărată: fiindcă subiectiv, psihologic adevărată, cerută.

Există un melodramatism interior. O melodramatică a stărilor sufletești: organică, primară. O stridentă necesară, o exacerbare, o violență și o exagerare (nu patologic) a atitudinilor.

Prin libera dospire a sentimentelor neprevăzutului și groazei, prin libera imaginare a neprevăzutului și groazei – și viața miracolului – să se cristalizeze întruchipările lor scenice.

Stridentă, țipăt – iar nu eloquentă. Ilogic al coincidențelor – nu motivație rațională a acestora.

Nemaiîncercând o regizare mecanică a miracolului, melodrama (adevărată) va crește liberă, deplină.

Și printr-o impermeabilitate a celor două realități, coincidența să redevină mister.

(Zodiac, măștișor 1931)

Contra teatrului

Teatrul e o formulă de artă vulgară. Pentru că este o artă pentru mulțime și pentru că un mic spațiu trebuie să fie bine văzut din toate colțurile unei săli mari – nu sunt posibile subtilitățile, detaliile psihologice și discreția; dimpotrivă, ceea ce este, ca realitate sufletească, abia perceptibil trebuie să devină, pe scenă, bătător la ochi; ceea ce este șoptit se strigă, se țipă; un pas devine o fugă; un inessential se accentuează, se colorează și ne apare diformat și mincinos.

Nu mă interesează ceea ce este clar și facil în om. Teatrul nu poate prezenta decât ceea ce este clar și facil, altminteri nu ar avea *cum* să se

